

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร พยานควรได้รับการคุ้มครอง

เวทีกักคน:
สุทัศน์ เงินหมื่น

เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2542 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ยอมเปิดเผยสำนวนการสอบสวนกรณีทุจริตจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในกระทรวงสาธารณสุขแก่ผู้ร้องขอจำนวน 5 ราย โดยสำนวนการสอบสวนของป.ป.ป.ชุดนี้มีทั้งหมด 1,315 หน้า มีการสอบปากคำพยานบุคคลทั้งสิ้น 22 คน การเปิดเผยสำนวนการสอบสวนของป.ป.ป. อาจจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 58 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของหน่วยราชการ เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อ... ส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น"

สิ่งต่อมาอาจจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเผย

ครองพยานบุคคลในคดีอาญา พ.ศ. โดยมีหลักการและเหตุผลเพื่อให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาให้ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 244 โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. กรณีที่มีการดำเนินคดีอาญาหากผู้ต้องหาหรือจำเลยยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวหรือกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปแล้วพยานที่อาจได้รับอันตรายหรือเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการปล่อยชั่วคราวอาจคัดค้านหรือโต้แย้งการปล่อยชั่วคราวต่อเจ้าพนักงานหรือศาล แล้วแต่กรณี ถ้ามีคำคัดค้านหรือโต้แย้งการปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานหรือศาลพิจารณาคดีประกอบกรณีวินิจฉัย และให้มีอำนาจเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องมาสอบสวน และพิจารณาสั่งคุมที่เห็นสมควร

2. ในการสอบปากคำพยานในชั้นสอบสวนหรือการสืบพยานในชั้นศาล เมื่อพิจารณาถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพ อนามัย หรือภาวะแห่งจิตของพยานแล้วจะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจจะกระทำโดยใช้โทรศัพท์วงจรปิด

หรือพยานอาจได้รับความคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษจากสำนักงานคุ้มครองพยาน ซึ่งจะจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายนี้ โดยให้กระทรวงยุติธรรมจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองพยาน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัย การปฏิบัติที่เหมาะสม การคุ้มครองพยานตามกฎหมายพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยาน

หลังจากกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้นอกจากประชาชนจะได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญมาตรา 58 แล้ว พยานก็จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 244 ต้องตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตรา โดยกระทรวงยุติธรรมจะผลักดันกฎหมายดังกล่าวอย่างเต็มที่

ปัญหาความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา ขณะนี้เป็นปัญหาใหญ่ของสังคม การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษจากสำนักงานคุ้มครองพยานตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวอาจจะยังไม่เพียงพอ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในขณะนี้หากมีการฆ่าปิดปากพยาน เจ้าพนักงานตำรวจ

หากยิงพยานทิ้งแล้วผู้กระทำความผิดยังต้องติดคุก

ผู้กระทำความผิดก็คงจะเลิกฆ่าปิดปากพยาน
เพราะการฆ่าพยานจะไม่มีประโยชน์อีกต่อไป

การแก้ไขกฎหมายดังกล่าว น่าจะบรรเทาปัญหาการฆ่าปิดปากพยาน ซึ่งมีอยู่มากในขณะนี้ได้

ข้อมูลเพราะสิ่งต่อมาจะหาถามต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดำเนินคดีกับบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องโดยมีข้อมูลมาสนับสนุน แต่ผู้เขียนมีความห่วงใยในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เพราะถึงแม้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของหน่วยราชการ แต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น เช่น การเปิดเผยข้อมูลไปแล้วผู้ที่ไม่ให้การเป็นพยานอาจจะได้รับอันตรายก็ถือว่าเป็นการไปละเมิดสิทธิของพยานที่มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญมาตรา 244 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ได้เสียของสังคมที่จะได้รับจากการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดกับการเปิดเผยข้อมูลเพียงบางส่วนอาจจะทำให้สังคมไม่ได้รับประโยชน์จากข้อมูลสาธารณะเต็มที่ตามความประสงค์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 58

เพื่อให้สังคมได้รับประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดและคุ้มครองสิทธิของพยานในคดีอาญาที่อาจจะได้รับอันตรายจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการด้วยกระทรวงยุติธรรมได้เตรียมเสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นๆ กับจะให้สอบสวนผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

3. ผู้ใดเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ชาติ บังคับ ภาพถ่าย หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานต่อสาธารณชน เว้นแต่เป็นการดำเนินการสอบสวนการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยในศาลต้องระงับโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. การชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาต้องดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้ต้องหา ซึ่งอาจจะกระทำโดยผ่านกระจกที่มองผ่านได้ทางเดียว สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รูปภาพหรือวิธีการอย่างอื่น โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของพยาน

5. ในกรณีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพยานเมื่อพยานเสี้งานคุ้มครองพยานเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีร้องขอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรศาลอาจมีคำสั่งให้พยานอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้ไม่ให้เกิน 15 วัน โดยให้อยู่ในดุลพินิจของศาล

6. เมื่อปรากฏเหตุหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัยในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับเพศบางประการและความผิดคดีอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะร้ายแรงตามที่ระบุไว้ในกฎกระ-

กัไม่มีพยานหลักฐานมาสนับสนุนในศาล ทำให้ลงโทษผู้กระทำผิดไม่ได้ ปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจะผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายลักษณะพยานให้พยานมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้สอบสวนกรณีคดีสำคัญไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือป.ป.ป. จัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงจากการถามปากคำพยาน โดยการบันทึกภาพและเสียงดังกล่าวสามารถนำออกถ่ายถอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน เมื่อยันที่ภาพและเสียงดังกล่าวไว้แล้ว หากในชั้นศาลไม่ได้ตัวพยานดังกล่าวมาเบิกความต่อศาลเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงของพยานนั้นในชั้นสอบสวนเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาลก็ได้ ซึ่งจะแตกต่างจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันปัญหาที่ศาลมักจะยกฟ้อง เพราะไม่ได้ตัวผู้เสียหายมักเบิกความเป็นพยานก็จะหมดไป

หากยิงพยานทิ้งแล้วผู้กระทำความผิดยังต้องติดคุก ผู้กระทำความผิดก็คงจะเลิกฆ่าปิดปากพยาน เพราะการฆ่าพยานจะไม่มีประโยชน์อีกต่อไป การแก้ไขกฎหมายดังกล่าว น่าจะบรรเทาปัญหาการฆ่าปิดปากพยาน ซึ่งมีอยู่มากในขณะนี้ได้ ■

สุทัศน์ เงินหมื่น : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม